

Kijk op de Kust

MARC JANSSEN

Met "Kijk op de Kust" zet Stichting Duinbehoud bij haar zilveren jubileum de toon voor de komende tijd. In negen thema's staan in de nota "Kijk op de Kust" de lijnen uitgezet voor versterking van de kwaliteit van de kustzone. Op 5 maart j.l. heeft de Stichting Duinbehoud in het Museon te Den Haag deze nota aangeboden aan staatssecretaris Faber van Natuurbeheer. Daarin worden knelpunten gesignaleerd in de kustzone. Ook worden veranderingen in beheer en beleid, zowel ten goede als ten kwade, beschreven en van commentaar voorzien. Vervolgens worden er concrete voorstellen gedaan om negatieve trends te keren. Voorstellen die ertoe moeten leiden, dat de kwaliteit van het duingebied verbetert en er in de kustzone met recht gesproken kan worden van een hoogwaardige Ecologische Hoofdstructuur.

Robuuste duinen

Het duingebied ontleent zijn kwaliteiten op het gebied van biodiversiteit aan de uitgestrektheid en de grote variatie aan milieucondities. Deze kenmerken geven het duingebied een zekere robuustheid die ertoe bijdragen dat de grote biodiversiteit van het duingebied niet van korte duur is, maar ook op lange termijn in stand kan blijven. Deze robuustheid is afgelopen decennia echter danig op de proef gesteld door allerlei maatschappelijke ontwikkelingen. Verstedelijking, afgravingen en aanleg van infrastructuur hebben geleid tot verkleining van duingebieden en afzwakking van ecologische verbindingen. De grootschalige aanplant van naaldbossen, het statische kustverdedigingbeleid van voor 1990 en de waterwinning hebben sterk nivellerend gewerkt op de variatie in het duingebied. Grondwaterstandverlagingen hebben geleid tot verdroging en luchtverontreiniging

De grootschalige aanplant van naaldbossen heeft geleid tot verdroging (foto: Kees Wijgh).

ging zorgt nog steeds voor "vermesting" van het duingebied.

Om de robuustheid van het duingebied en hoge biodiversiteit terug te krijgen zal moeten worden toegewerkt naar het realiseren van "grote natuurkernen" en ecologische verbindingen daartussen. Maatregelen zijn onder andere het saneren van campings, wegen, defensie terreinen, crossterreinen of zweefvliegvelden en het extensiveren van de waterwinning. Door grond-aankopen kunnen natuurgebieden worden vergroot en door samenwerking tussen beheerders (strand-, zeereep-, duin- en/of landgoedbeheerder) kunnen beheer en inrichting worden verbeterd. Kleine snippertjes (bijvoorbeeld gemeentelijke duinterreinen) moeten worden toegevoegd aan de grotere beheereenheden.

Sturend water

Problemen met het waterbeheer in de duinen zijn niet alleen de directe aanleiding geweest voor de oprichting van de Stichting Duinbehoud, het is ook nu nog steeds een actueel onderwerp. De waterhuishouding in het duingebied is nog steeds behoorlijk verstoord door grondwaterwinning, polderpeilverlaging, inlaat van gebiedsvreemd water, voedselverrijking van het water door luchtverontreiniging, enzovoort. In "Kijk op de Kust" wordt een pleidooi gehouden voor het terugdringen van de waterwinning en het stoppen van de grondwaterwinning. In het duingebied kunnen verstuingen leiden tot nieuwe vochtige duinvalleien en langs de randen van het duingebied kan de realisatie van natte natuur een buffer vormen tussen natuurgebied en cultuurland.

Dynamiek

Vastlegging van duinzand met helm en bosaanplant hebben afgelopen eeuwen geleid tot verstarring van het landschap.

Luchtverontreiniging heeft nog eens geleid tot extra nivellering en het ontstaan van eenvormige duinrietvegetaties. Herstel van de dynamiek in de duinen kan weer leiden tot een "levend landschap". Sleutelwoorden daarbij zijn het toestaan van verstuingen en een gekerfde zeereep, de omvorming van naaldbos tot een gevarieerd duinlandschap en de inzet van be-

grazing om de effecten van luchtverontreiniging te compenseren. Verdere bebouwing van de kustzone moet worden voorkomen om dynamische processen niet verder te hinderen.

Milieukwaliteit

Milieuverontreinigingen in de kustzone komen van vele kanten: scheepsafval vanuit zee, schadelijke stoffen vanuit de lucht en aanvoer van voedingsstoffen met het infiltratiewater. Naast effectgerichte maatregelen zoals plaggen, maaien en begrazen is het noodzakelijk om milieubeschermingszones in te stellen rond natuurgebieden.

Duurzaamheid

Een duurzaam natuurbeheer heeft pas kans van slagen, als ook de juridische en planologische bescherming goed is geregeld. Een beperkte regelgeving en beperkte toepassing en naleving van afgesproken beleid heeft in het verleden tot vele problemen geleid bij de bescherming en het beheer van natuurgebieden.

Nieuwe kansen worden geboden door de Europese Habitatrichtlijn en de verankering daarvan in de Natuurbeschermingswet. De werking van deze wet zou moeten worden uitgebreid naar natuurontwikkelingsgebieden, ecologische verbindingen, landgoederen, het strand en de ondiepe Noordzee. Voor de naleving van de wet- en regelgeving zouden regionale handhavingdiensten in het leven moeten worden geroepen.

Medegebruik

De toegenomen belangstelling voor natuur en natuurbeleving is een van de successen van de natuurbescherming in de afgelopen 25 jaar. Het draagvlak voor natuurbescherming is fors toegenomen. Deze toegenomen interesse heeft echter ook negatieve kanten: bezoekers van natuurgebieden

lopen (of fietsen) elkaar in de weg en te veel bezoekers leidt tot schade aan flora en fauna. In "Kijk op de Kust" wordt daarom een pleidooi gehouden voor de realisatie van nieuwe natuur- en recre-

atiegebieden. Met name in de Randstad is nog een tekort van honderden hectaren "struinnatuur". Gebieden waar mensen lekker kunnen skeeleren, mountainbiken, picknicken, wandelen en fietsen in een omgeving die ook ruimte biedt aan natuur. De bestaande natuurgebieden kunnen zo worden ontlast, en ontsloten worden voor bezoekers die gericht zijn op natuurbeleving.

Rust en ruimte

Menig inwoner van de Randstad trekt in het weekend naar de kust om de dagelijkse drukte en de hectiek te ontvluchten en even te genieten van de rust en de ruimte in de duinen en op het strand. Om dit karakter te versterken is een stringent beleid noodzakelijk. De kuststreek (buiten de boulevards) moet behouden blijven voor natuurbeleving zonder al te veel pretparkachtige activiteiten. Door inrichtingsmaatregelen kunnen "natuurstranden" worden gerealiseerd en door stringente regels kan bebouwing van duinen, strand en zeegebied worden voorkomen. Geluidsoverlast door wegverkeer, industrie, vliegtuigen of militaire oefeningen moet worden aangepakt.

Aardkundige waarden

De gemiddelde duinbezoeker zal de term "aardkundige waarden" weinig zeggen. Toch herkennen veel mensen de verschillende landschapspatronen wanneer zij een wandeling maken van de polder naar het strand. Een uitgestoven duinvallei ziet er anders uit dan een opgestoven duinrug. Het behoud van deze patronen moet een belangrijke rol spelen bij het natuurbeheer.

Draagvlak

Een belangrijke motivatie voor natuurbeheer is, dat mensen willen genieten van die natuur. Aan de andere kant ligt er bij de natuurbeheerders een grote verantwoordelijkheid om die natuur goed te beheren; niet alleen voor mensen, maar ook voor planten en dieren. Het is daarom van groot belang om draagvlak te verkrijgen voor het beheer dat wordt gevoerd. Door voorlichting, maar ook door dialoog met de bezoekers van natuurgebieden, moet de beheerder draagvlak zien te vinden voor het gevoerde beheer.

Met deze thema's kan Stichting Duinbehoud de komende jaren aan de slag zodat een gouden jubileum wellicht achterwege kan blijven.

Een belangrijke motivatie voor natuurbeheer is, dat mensen willen genieten van die natuur (foto: Stichting Duinbehoud).

